

**IONUȚ-DRAGOȘ CRÎNGUȘ**

**MIJLOACE ȘI MODALITĂȚI  
DE ASIGURARE A PRACTICII  
UNITARE ÎN PROCESUL CIVIL**

**Universul Juridic**  
București  
-2025-

# Cuprins

CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE .....	5
CAPITOLUL I	
PRACTICA JUDICIARĂ NEUNITARĂ .....	9
Secțiunea 1. Definiția practicii judiciare neunitare .....	9
Secțiunea a 2-a. Cauze ale practicii judiciare neunitare .....	11
Subsecțiunea 1. Inflația normativă .....	11
Subsecțiunea a 2-a. Alte cauze ale practicii judiciare neunitare .....	25
Secțiunea a 3-a. Efecte ale practicii judiciare neunitare .....	29
Subsecțiunea 1. Efecte economice. Analiza impactului asupra raporturilor dintre profesioniști .....	30
Subsecțiunea a 2-a. Alte efecte ale practicii judiciare neunitare .....	45
CAPITOLUL II	
PREEMINENȚA DREPTULUI ȘI SECURITATEA JURIDICĂ .....	48
Secțiunea 1. Asigurarea practicii unitare în procesul civil. Rolul judecătorului .....	48
Secțiunea a 2-a. Principiul preeminenței dreptului .....	56
Subsecțiunea 1. Perspectiva istorică a principiului preeminenței dreptului .....	56
Subsecțiunea a 2-a. Perspectiva <i>common law</i> a principiului preeminenței dreptului .....	58
Secțiunea a 3-a. Principiul securității juridice .....	69
Secțiunea a 4-a. Jurisprudență neunitară. Reviriment jurisprudențial. Unificarea jurisprudenței .....	75
CAPITOLUL III	
OBLIGAȚIA JUDECĂTORULUI DE A RESPECTA LEGEA ȘI JURISPRUDENȚA .....	82
Secțiunea 1. Precedentul judiciar, izvor de drept .....	82
Subsecțiunea 1. Conceptul precedentului judiciar .....	82
Subsecțiunea a 2-a. Rolul jurisprudenței în sistemul de drept romano-germanic (continental) .....	86
Subsecțiunea a 3-a. Rolul jurisprudenței în sistemul de drept <i>common law</i> .....	95
Secțiunea a 2-a. Recunoașterea precedentului judiciar – drept comparat .....	100

Secțiunea a 3-a. Precedentul judiciar în viziunea Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene .....	109
Subsecțiunea 1. Viziunea Curții Europene a Drepturilor Omului.....	109
Subsecțiunea a 2-a. Viziunea Curții de Justiție a Uniunii Europene .....	113
Subsecțiunea a 3-a. Autoritatea de lucru interpretat a hotărârilor CEDO și CJUE .....	115

## CAPITOLUL IV

### MECANISME DE ASIGURARE A PRACTICII JUDICIARE UNITARE

#### REGLEMENTATE DE CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ ȘI ROLUL

#### ÎN ALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE ÎN ACEASTĂ MATERIE.....

Secțiunea 1. Recursul în interesul legii în procesul civil.....	120
Subsecțiunea 1. Considerații generale.....	120
Subsecțiunea a 2-a. Sediul materiei .....	123
Subsecțiunea a 3-a. Condiții de admisibilitate și reguli de procedură .....	125
Subsecțiunea a 4-a. Efectele deciziei în interesul legii .....	133
Secțiunea a 2-a. Hotărârea prealabilă pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în procesul civil .....	136
Subsecțiunea 1. Considerații generale.....	136
Subsecțiunea a 2-a. Sediul materiei .....	139
Subsecțiunea a 3-a. Condiții de admisibilitate și reguli de procedură .....	140
Subsecțiunea a 4-a. Efectele hotărârii prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.....	148

## CAPITOLUL V

### PROPUNERI ȘI SOLUȚII PENTRU ATINGEREA DEZIDERATULUI

#### PRACTICII JUDICIARE UNITARE ÎN ROMÂNIA.....

Secțiunea 1. Eficiența mecanismelor actuale de unificare a practicii judiciare.....	151
Subsecțiunea 1. Propuneri <i>de lege ferenda</i> în privința mecanismelor actuale de asigurare a practicii judiciare unitare reglementate de Codul de procedură civilă – recursul în interesul legii .....	151
Subsecțiunea a 2-a. Propuneri <i>de lege ferenda</i> în privința mecanismelor actuale de asigurare a practicii judiciare unitare reglementate de Codul de procedură civilă – hotărârea prealabilă pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.....	154

Subsecțiunea a 3-a. Posibilitatea legală de interpretare obligatorie a legii de către o instanță vs. principiul independenței judecătorilor .....	156
Secțiunea a 2-a. Soluții în privința izvoarelor dreptului – reevaluarea jurisprudenței ca izvor de drept în sistemul român.....	163
Subsecțiunea 1. Obligația actuală a judecătorului român de a respecta hotărârile CEDO, CJUE și ale instanțelor naționale. Forme de precedent obligatoriu în dreptul romano-germanic, inclusiv în România.....	163
Subsecțiunea a 2-a. Criza izvoarelor dreptului și regândirea rolului judecătorului în sistemul de drept continental.....	171
Subsecțiunea a 3-a. Concluzii în privința rolului precedentului judiciar .....	176
Secțiunea a 3-a. Soluții privind implicarea tuturor profesioniștilor dreptului – activismul judiciar, activismul juridic și cooperarea profesiilor juridice.....	195
Subsecțiunea 1. Activismul judiciar, limitarea (deferența) judiciară și excesul judiciar .....	195
Subsecțiunea a 2-a. Activismul juridic .....	210
Subsecțiunea a 3-a. Cooperarea profesiilor juridice pentru obținerea practicii judiciare unitare .....	216
Secțiunea a 4-a. Soluții privind mijloacele alternative de soluționare a litigiilor.....	221
Secțiunea a 5-a. Soluții privind implementarea inteligenței artificiale în activitatea judecătorească .....	236
Subsecțiunea 1. Scurtă prezentare a conceptului de inteligență artificială.....	236
Subsecțiunea a 2-a. Implicarea inteligenței artificiale în activitatea juridică. Exemple și forme.....	240
Subsecțiunea a 3-a. Implicarea inteligenței artificiale în activitatea instanțelor, procesul de judecată și reducerea practicii neunitare.....	246
BIBLIOGRAFIE .....	263

## *Practica judiciară neunitară*

### **Secțiunea 1. Definiția practicii judiciare neunitare**

Practica judiciară (jurisprudența) reprezintă totalitatea hotărârilor judecătorești pronunțate de instanțele judecătorești, indiferent de gradul de jurisdicție al acestora, în diferite materii și ramuri de drept, date prin lege în competența lor.

Jurisprudența este un factor primordial de modelare cotidiană și inevitabilă a normelor juridice pe relieful social, cumplit de denivelat<sup>2</sup>.

Se spune că originea jurisprudenței trebuie căutată mai înainte de nașterea legii. Altfel spus, dreptul exista și în societățile primitive, acolo unde nu existau legi. Acest drept era fie opera poporului, exprimat prin *obicei*, fie, mai târziu, opera autorității conducătoare (de regulă, regele), care crea dreptul prin sentințele pe care le pronunța, adică pe calea *jurisprudenței*<sup>3</sup>.

Emil Molcuț și Dan Oancea au susținut că „ideile și instituțiile juridice romane au evoluat într-o permanentă confruntare cu cerințele practicii”<sup>4</sup>. Exemplul cel mai grăitor îl constituia faptul că cercetările științifice ale jurisconsultilor romani începeau cu expunerea unor *cazuri practice*, în a căror fizionomie constatau existența unor elemente comune, pe baza cărora erau formulate apoi *principii de drept* sau *reguli cu caracter general*.

Scopului principal al procesului civil, așa cum este acesta configurat în dispozițiile art. 211 C. pr. civ. – soluționarea legală și temeinică a cauzei – i se subsumează necesitatea asigurării unei practici unitare și necesitatea soluționării cu celeritate a cauzei, într-un termen optim și previzibil, așa cum stipulează art. 6<sup>5</sup>.

Practica judiciară unitară înseamnă că, în situații de fapt similare și în care sunt aplicabile aceleași dispoziții legale, instanțele judecătorești pronunță aceleași soluții sau soluții asemănătoare. Aceasta reprezintă un deziderat

---

<sup>2</sup> I. Deleanu, S. Deleanu, *Jurisprudența și revirimentul jurisprudențial – eseu*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 10.

<sup>3</sup> S. Ionescu, *Justiție și jurisprudență în statul de drept*, Ed. Universul Juridic, București, 2008, p. 70.

<sup>4</sup> E. Molcuț, D. Oancea, *Drept roman*, Casa de Editură și Presă „Șansa” S.R.L., București, 1997, p. 7.

<sup>5</sup> D. Ghiță, *Drept procesual civil. Partea specială*, Ed. C.H. Beck, București, 2017, p. 266.

perpetuu al sistemului juridic și judiciar român, de-a lungul timpului fiind întreprinse multiple demersuri legislative și jurisprudențiale pentru atingerea acestui obiectiv esențial pentru realizarea, în cele din urmă, a sarcinii reale pe care o are justiția în societate, respectiv asigurarea echilibrului și stabilității sociale în statul de drept.

Practica unitară reprezintă o dovadă a rigorii sistemului judiciar, caracterul neunitar fiind cauzat de multe ori de erori, neatenție ori superficialitate, nu doar de existența unor controverse juridice asupra problemei deduse judecății. Rigoarea, la rândul ei, este dovada calității profesionale a corpului magistraților judecătorești, a pregătirii profesionale a acestora și a vocației necesare desfășurării în condiții ideale a profesiei de judecător. În acest sens, apreciem că unificarea practicii judiciare trebuie să reprezinte un scop permanent al sistemului judiciar, iar judecătorilor trebuie să le oferim toate mijloacele și modalitățile apte să contribuie la obținerea practicii unitare.

Jurisprudența neunitară<sup>6</sup> (divergența de jurisprudență) apare atunci când sunt pronunțate hotărâri judecătorești diferite (chiar opuse) în cauze în care situațiile de fapt sunt similare și sunt aplicabile aceleași dispoziții legale, diferența în soluție provenind, practic, din modalitatea de interpretare a situației de fapt probate de părți, precum și a legii de către magistratul judecător.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a apreciat că jurisprudența divergentă a instanțelor naționale este consecința directă a oricărui sistem judiciar bazat pe un ansamblu de jurisdicții de fond ce au o anumită competență teritorială (*Păduraru c. României*; *I. Iordanov c. Bulgariei*) și nu este neapărat contrară prevederilor Convenției (*Santos Pinto c. Portugaliei*; *Ioan Radu ș.a. c. României*; *Constantin Lucian Tunaru c. României*). Cu toate acestea, existența unei jurisprudențe neunitare în una și aceeași materie subminează autoritatea justiției, iar o asemenea situație trebuie evitată<sup>7</sup>.

În doctrina anterioară Noului Cod de procedură civilă s-a arătat că „legile de procedură sunt aceleași pentru toți împričinații, ceea ce înseamnă că toți deopotrivă au dreptul de a se înfățișa înaintea acelorași instanțe și de a se vedea judecați după aceleași reguli”<sup>8</sup>.

Nu orice hotărâre care diferă de o alta constituie însă o divergență de jurisprudență. Pentru a compara jurisprudența, trebuie avute în vedere numai hotărârile rămase definitive pronunțate în căile de atac, nu și cele rămase

---

<sup>6</sup> *Divergence de jurisprudence* (fr.); *Divergent case-law* (eng.).

<sup>7</sup> I. Leș (coord.) ș.a., *Tratat de drept procesual civil*, vol. II, Ed. Universul Juridic, 2015, p. 186.

<sup>8</sup> E. Herovanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă, organizare judecătorească și competență*, vol. I, Institutul de Arte Grafice Viața Românească, Iași, 1926, p. 73.